

Hallituksen esitys Eduskunnalle nuorisotyölaiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta annettu laki ja valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta annettu laki korvattaisiin nuorisotyölailla.

Ehdotuksen mukaan lakimääräisen nuorisolautakunnan tehtävänä olisi edelleenkin edellytysten luominen nuorisotoiminnalle. Lisäksi lautakunta olisi velvollinen huolehtimaan nuorisopoliittisista yhteydenpitotehtävistä. Valtionosuuksien määräytymisperusteet olisivat pääosin yhdenmukaiset kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain ja liikuntalain kanssa.

Valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja niiden piirijärjestöille sekä nuorisotyön palvelujärjestöille myönnettäisiin lakiehdotuksen mukaan vuosi-

avustuksia, joilla voitaisiin kattaa enintään 85 prosenttia saajan hyväksyttävistä toimintamenoista. Järjestöt voisivat saada avustusta myös toimisto- ja kokoustilojen hankkimiseen sekä kohdeavustuksia eräisiin muihin tarkoituksiin.

Kunnille ja kuntainliitoille myönnettäisiin valtionavustusta ja halpakorkoista lainaa nuorisotilojen perustamiskustannuksiin. Valtionavustusta voitaisiin myöntää myös valtakunnallisten leiri- ja kurssikeskusten perustamis- sekä käyttökustannuksiin.

Lakiehdotukseen sisältyvät valtionosuudet ja -avustukset suoritettaisiin ensisijaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

Lakiehdotuksen tarkoituksena on koota nuorisotyöhön liittyvät säännökset yhteen lakiin ja samalla yhdenmukaistaa valtionapujärjestelmä pääosiltaan yhdenmukaiseksi kulttuuri- ja liikuntatoimen lainsäädännön kanssa. Tämän seurauksena voidaan mainittujen toimialojen yhteistyötä tehostaa. Samalla lisätään mahdollisuuksia nuorisotoimen kokonaisvaltaiselle suunnittelulle.

Uudistuksella luodaan nuorille edellytykset omaehtoiseen kansalaisvalmiuksia monipuolisesti kehittävään toimintaan. Näin voidaan parantaa nuorisotoiminnan kasvatuksellista sisältöä ja lisätä sen alueellista saatavuutta sekä turvata nuorten tasavertaiset osallistumismahdollisuudet.

Tarkoituksena on, että nuorisotoiminnan järjestämisestä vastaisivat edelleenkin pääasiassa nuorisojärjestöt ja muut nuorten omat yhteisöt. Valtion ja kuntien tehtävänä on luoda tarpeelliset edellytykset tälle toiminnalle ja tukea sitä.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

Kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta annettu laki, jäljempänä nuorisolautakuntalaki (117/72), tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1972. Tämän jälkeen lakiin on tehty muutamia pieniä muutoksia. Vuonna 1973 annettu laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista

(35/73) aiheutti muutoksia lähinnä valtionosuuksien maksatusaikatauluun. Toinen huomattavampi muutos koski valtionosuuden myöntämistä uuden henkilökunnan palkkaukseen, joka on säädetty nyttemmin tapahtuvaksi tulo- ja menoarvion rajoissa. Nuorisolautakuntalain voimaantulon jälkeen on kuntien sivistystoimen alueelle säädetty muun muassa laki kuntien kulttuuritoiminnasta (1045/80) ja liikuntalaki (984/79). Nämä lait poikkeavat muodoltaan ja sisällöltään sekä myös valtionosuuksien määräytymisen osalta nuorisolautakuntalaista. Parlamentaarin nuorisokomitea ehdottikin II osamietinnössään (komiteanmietintö 1980:61) nuorisolautakuntalain uudistamista siten, että kuntien kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimien lainsäädäntö saataisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi. Opetusministeriö pyysi lausunnot komitean ehdotuksista muun muassa kuntien keskusjärjestöiltä, läänien nuorisolautakunnilta ja valtakunnallisilta nuorisjärjestöiltä.

Opetusministeriö asetti 30 päivänä kesäkuuta 1982 nuorisolautakuntalain uudistamistoimikunnan valmistelevaan kyseessä olevaa lakiehdotusta. Toimikunnan mietintö valmistui 31 päivänä maaliskuuta 1983 (komiteanmietintö 1983:33). Mietinnöstä pyydettiin lausunnot valtion nuorisoneuvostolta, kuntien keskusjärjestöiltä, nuorisjärjestöiltä ja erältä muilta yhteisöiltä.

Valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta annettu laki (1035/73) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1974. Lakia on muutettu 28 päivänä lokakuuta 1977 annetulla lailla (795/77) ja 9 päivänä maaliskuuta 1979 annetulla lailla (271/79). Mainittujen muutosten jälkeen avustukset myönnetään hakijain talousarvioiden perusteella markkamääräisinä siten, että niillä voidaan kattaa enintään 70 prosenttia hyväksyttävistä menoista. Eräissä tapauksissa opetusministeriöllä on oikeus hyväksyä valtionavulla katettavaksi 85 prosenttia menoista. Parlamentaarin nuorisokomitea teki III osamietinnössään (komiteanmietintö 1980:70) esityksen valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta annetun lain uudistamisesta siten, että avustusta myönnettäisiin erikseen toimihenkilöiden palkkaamiseen ja erikseen toimintamenoihin, molempiin enintään 85 prosenttia hyväksyttävistä menoista. Mietinnöstä saatujen lausuntojen jälkeen on asian valmistelua jatkettu valtion nuorisoneuvostossa.

Opetusministeriö teki vuonna 1978 päätöksen valtakunnallisten nuorison leiri- ja kurssikeskusten kehittämisohjelmasta. Tähän päätökseen perustuen on mainittujen keskusten rakentamista

tuettu. Opetusministeriön asettama nuorisomatkailutyöryhmä teki vuonna 1984 mietinnössään (opetusministeriön työryhmän muistioita 1984:33) esityksen, että kehittämisohjelmasta annettaisiin valtioneuvoston päätös tai myönnettävistä valtionavustuksista säädettäisiin nuorisotyön lainsäädännön yhteydessä.

Edellä mainittu lausuntoaineisto on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon lakiehdotusta valmisteltaessa.

Valtioneuvoston ja kuntien keskusjärjestöjen 4.7.1984 allekirjoittaman kunnallistaloutta koskevia neuvotteluja ja suositusten antamista koskevan sopimuksen 2 §:n 4 momentin mukaiset neuvottelut on käyty.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Lakiehdotukseen sisältyvä valtionosuusjärjestelmä tekee mahdolliseksi kuntien nuorisolautakuntien nykyisten 419 valtionosuusviran lisäksi noin 200 uuden valtionosuusviran perustamisen. Uudet virat ovat nuorisotoimenjohtajan, nuorisosihteerin ja nuorisonohjaajan virkoja. Näistä nuorisonohjaajan virat ovat valtionosuuden piirissä kokonaan uusia.

Valtionavun piirissä olevien nuorisojärjestöjen palveluksessa oli vuoden 1985 alussa 529 toimitushenkilöä. Henkilöstön määrässä tapahtuvat muutokset ovat ratkaisevasti yhteydessä valtionavustusten määrässä tapahtuviin muutoksiin ja siinä yhteydessä opetusministeriön tekemiin päätöksiin.

Leiri- ja kurssikeskusten käyttökustannuksiin myönnettävä valtionavustus tekisi mahdolliseksi keskusten toiminnan kannalta välttämättömän henkilöstön palkkaamisen. Näiden toimien yhteismäärä tulisi lähimmän viisivuotiskauden aikana olemaan noin 10—15.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksen mukaan siirrytään suoriteperusteiseen valtionosuusjärjestelmään, jossa voimassa oleva valtionosuusasteikko 20—65 prosenttia muutetaan siten, että valtionosuudet määräytyvät 39—75 prosenttien mukaisesti. Tällöin prosenttimäärät ovat samat kuin kulttuuritoiminta- ja liikuntalaeissa. Valtioneuvosto vahvistaa kuna-

kin vuonna erikseen tulo- ja menoarvioon perustuen asukasta kohti myönnettävän markkamäärän. Tästä johtuen uudistus ei sinänsä aiheuta automaattista valtion menojen lisäystä. Lakiehdotukseen sisältyvä valtionosuusvirkojen enimmäismäärän sitominen kunnan asukaslukuun ja uuden valtionosuuteen oikeuttavan virkanimikkeen mukaanottaminen aiheuttavat lisäkustannuksia sitä mukaa kuin uuden henkilökunnan palkkaukseen osoitetaan tulo- ja menoarviossa varoja. Ehdotusta laadittaessa on lisäksi pyritty ottamaan

huomioon, etteivät valtionosuuksien nykyiset määrät yksittäisten kuntien kohdalla oleellisesti pienene.

Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen vuosiavustusten enimmäismäärän nostaminen nykyisestä 70 prosentista 85 prosenttiin hyväksyttävistä menoista mahdollistaa yhdenmukaisen käytännön muun muassa urheilujärjestöjen avustamisen kanssa. Avustukset myönnetään harkinnanvaraisina tulo- ja menoarviossa olevan määrärahan rajoissa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 ja 2 §. Lakiehdotuksessa käytetään kolmea keskeistä käsitettä: nuorisotoiminta, nuorisotyö ja nuorisopolitiikka. *Nuorisotoiminnasta* vastaavat ensisijaisesti nuorisoyhdistykset ja muut nuorten itsensä muodostamat liikkeet ja yhteisöt. Myös muut yhteisöt voivat järjestää nuorisotoimintaa. Edellytysten luominen nuorisotoiminnalle eli *nuorisotyö* on valtion ja kuntien tehtävänä. Tällaista edellytysten luomista ovat muun muassa nuorisotilojen rakentaminen, nuorisoyhdistysten ja muun nuorisotoiminnan tukeminen, nuorisonohjaajien palkkaaminen sekä koulutus- ja tiedotustoiminta.

Nuorisopolitiikalla tarkoitetaan toimenpiteistä nuorisopoliittisen suunnittelun ja yhteistyön kehittämiseksi keskushallinnossa annetun valtioneuvoston päätöksen (1086/83) mukaan yhteiskuntapolitiikan suuntaamista ja toteuttamista nuorten kasvu-, kehitys- ja toimeentuloedellytysten sekä vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta. Nuorisopolitiikka on siis yhteiskuntapolitiikan eri alueet läpäisevää toimintapolitiikkaa.

Nuorisopolitiikkaan liittyvät tehtävät ovat muodostaneet perinteisesti osan nuorisolautakunnan toimialasta. Lakiehdotuksen mukaan nuorisopoliittiset yhteydenpitotehtävät korostuvat.

Nuorisotyölakia sovellettaessa nuorilla tarkoitetaan pääasiassa 7—28-vuotiaita. Nuorten oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät kuitenkin huomattavasti laajemmalla ikäalueella, joten nuorisopolitiikassa ei voida rajoittaa ahtaasti edellä mainittuihin ikäluokkiin.

3 §. Nuorisotyön yleinen johto ja valvonta sekä nuorisopolitiikan yhteensovittaminen valtion keskushallinnossa kuuluisi opetusministeriölle. Lakiehdotuksessa tarkoitettu yleinen johto ja val-

vonta kohdistuisi lähinnä valtion toimesta tapahtuvaan tai valtion rahoittamaan nuorisotyöhön.

4 §. Nuorisolautakunnan tehtävänä on vastata kunnan nuorisotyöstä ja yhteydenpidosta muihin nuorisopolitiikasta vastaaviin viranomaisiin ja yhteisöihin. Lautakunta voi tehdä myös esityksiä ja aloitteita nuorten elinoloihin liittyvistä asioista. Tehtävistä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin asetuksella.

Kunnan asukasluvun vähäisyyteen perustuen kunnanvaltuusto voi ehdotuksen mukaan päättää, että nuorisolautakunnan tehtävistä huolehtii muu lautakunta tai kunnanhallitus. Menettely on sama kuin kulttuuritoiminta- ja liikuntalaeissa.

5 §. Voimassa olevasta laista poiketen lakiehdotuksessa edellytetään, että nuorisolautakuntaan valittavilta jäseniltä ja varajäseniltä vaaditaan ainoastaan yleinen vaalikelpoisuus. Lautakuntien jäseniä ja varajäseniä valittaessa olisi kuitenkin pyrittävä siihen, että he olisivat monipuolisesti nuorisotoimintaa ja nuorisopolitiikkaa tuntevia henkilöitä.

6 §. Ehdotuksen mukaan kunnassa tulee olla nuorisotoimen tehtävien hoitamista varten tarvittavat virat. Valtionosuuteen oikeuttavia virkoja olisivat nuorisotoimenjohtajan, nuorisosihteerin ja nuorisonohjaajan virat. Mainittujen virkojen kelpoisuusehdoista säädettäisiin asetuksella.

7—11 §. Ehdotuksen mukaan kunta tulisi saamaan valtionosuutta kantokykyluokituksen mukaan 39—75 prosenttia eli samojen prosenttimäärien mukaan kuin kulttuuri- ja liikuntalaeissa on säädetty. Viranhaltijain palkkaukseen valtionosuus myönnettäisiin laissa mainituin perustein suoraan kantokykyluokan ilmaiseman prosenttimäärän mukaisena. Ehdotuksen mukaan kunta

voisi saada valtionosuutta aikaisemmasta poiketen myös nuorisohjaajien palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Tämä menettely edistää koulutetun työvoiman saantia mainittuihin tehtäviin ja siten edesauttaa toiminnalle asetettavien kasvatuksellisten tavoitteiden saavuttamista. Paikallisten nuorisoyhdistysten ja muun nuorisotoiminnan avustamisesta aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin nuorisolautakunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionosuuden perusteena olisi valtioneuvoston vuosittain tulo- ja menoarvion rajoissa vahvistama markkamäärä kutakin kunnan asukasta kohden. Tästä markkamäärästä valtioneuvosto samalla määritteli sen osan, jota perusteena käyttäen kantokykyluokituksen mukaan määrätään nuorisotoiminnan avustamiseen myönnettävä valtionosuus. Menettely olisi yhdenmukainen liikuntalain kanssa. Kaksikielisessä kunnassa valtionosuutta maksettaisiin lisäksi yhden viranhaltijan palkkaukseen vähemmistönä olevan kieliryhmän nuorisotoimintaa varten, jos tähän kieliryhmään kuuluvien asukkaiden määrä ylittää 3 000.

Alle 4 000 asukkaan kuntien osalta määräytyisi valtionosuus aina kuten 4 000 asukkaan kunnan osalta.

12 §. Lakiehdotuksen mukaan tulo- ja menoarvioon otettaisiin vuosittain määräraha myönnettäväksi avustuksina valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja niiden piirijärjestöille sekä valtakunnallisille nuorisotyön palvelujärjestöille. Opetusministeriö hyväksyisi avustettavat järjestöt.

13 §. Lakiehdotuksen mukaan vuosivastukset myönnettäisiin markkamääräisinä, mikä tarkoittaa sitä, että niitä ei myönnetä prosenttiosuutena järjestön talousarviosta, vaan markkoina hyväksyttäviin menoihin. Avustusta voitaisiin myöntää enintään 85 prosenttia tilinpäätöksen osoittamista hyväksyttävistä menoista. Ehdotuksen mukaan järjestöillä olisi vähintään 15 prosentin omavaraisuusvelvollisuus. Voimassa olevan lain mukaan avustuksen enimmäismäärä on 70 prosenttia. Eräissä tapauksissa on voitu hyväksyä valtionavustuksella katettavaksi 85 prosenttia menoista.

14 §. Lakiehdotuksen mukaan avustuksista päättäisi valtioneuvosto opetusministeriön esittelystä. Valtion nuorisoneuvosto tekee opetusministeriölle avustusten jakoa koskevan esityksen.

15 §. Voimassa olevan nuorisolautakuntalain mukaan rakennusavustusta ja lainaa voidaan myöntää kunnan omistukseen tuleviin tiloihin. Lakiehdotuksessa avustuskelpoisuus laajennetaan koskemaan kunnan nuorisotilojen lisäksi kuntainliittojen sekä kunnan tai kuntainliiton mää-

räämisvallassa olevan osakeyhtiön omistamia nuorisotiloja. Kuntainliittojen tiloilla pyritään luomaan edellytyksiä pienille kunnille ratkaista yhteistoiminnassa nuorisotiloja koskevat vapaa-ajan palvelut. Kuntaenemmistöisessä osakeyhtiössä on useimmiten kysymys kunnan joustavaksi katsomasta tilojen hankinta- ja hallintatavasta. Lainmuutoksella poistetaan esteet tukea näin toteutettavia nuorisotiloja myös harkinnanvaraisilla avustuksilla ja lainoilla.

Lakiehdotuksen mukaan siirryttäisiin pelkkien rakennuskustannusten lisäksi tukemaan perustamiskustannuksia, lukuunottamatta tontin hankintakustannuksia ja kulutustarvikkeiden perusvarastoja. Tältä osin on kysymys lainsäädännön korjaamisesta vastaamaan kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain ja muun vapaa-aikatiloihin koskevan lainsäädännön perusteita.

Nuorisotilojen rakentaminen haja-asutusalueille on usein epätaloudellista. Pitkien etäisyyksien vuoksi on vaikea koota riittävästi nuoria toimintaryhmien muodostamiseksi. Nuorisotoimintaan soveltuvaksi sisustettua nuorisobussia on kokeiltu maassamme ja se on todettu yhdeksi keinoksi luoda toimintamahdollisuuksia haja-asutusalueiden nuorille. Tämän toiminnan kehittämiseksi ehdotetaan, että tilojen perustamiskustannuksiin varatusta määrärahasta voitaisiin avustaa myös nuorisobussin hankkimista ja varustamista.

16 §. Lakiuudistuksen yhteydessä on tarkoitus saattaa nuorisotilojen avustujajärjestelmä myös avustussuhteiden suhteen vastaamaan muun vapaa-aikatoimen kuten liikuntatoimen tilojen avustussuhteita. Opetusministeriön erikseen harjoittamilla perusteilla avustusta voidaan myöntää aina 90 prosenttiin asti. Tällöin voivat tulla kysymykseen vähävaraiset kunnat ja sellaiset kohteet, jotka palvelevat valtakunnallista ja laajempaa alueellista käyttöä.

17 §. Pykälässä on varauduttu myös lainajärjestelmän käyttöönottoon. Ehdotettu järjestelmä olisi yhdenmukainen liikuntalain sisältämän lainajärjestelmän kanssa.

18 §. Valtakunnallisilla nuorisojärjestöillä on omistuksessaan toimitiloja, joiden investointiluonteiset menot jäävät pääosaltaan vuosittaisten valtionavustusten ulkopuolelle. Valtakunnallisen nuorisotyön valtionavustusta annetussa laissa säädettyä 30 prosentin investointiavustujajärjestelmää ei ole määrärahojen puuttuessa lainkaan sovellettu. Uudistuksessa ehdotetaan avustuksen enimmäismääräksi 75 prosenttia hyväksyttävistä rakentamis-, hankinta-, perusparantamis- ja varustamis-

kustannuksista. Avustuksen käyttö rajattaisiin kuitenkin vain järjestön omalle toiminnalle tarpeellisiin toimisto- ja kokoustiloihin.

19 §. Nuorisotoiminnan käyttöön on suunniteltu ja rakennettu valtakunnallisia leiri- ja kurssikeskuksia. Tätä rakentamista on tuettu harkinnanvaraisista määrärahoista. Nuorisotoiminnan ja nuorisomatkailun lisäksi näistä keskuksista on kehittyvässä myös leirikoulutoimintaa palvelevia toimintakeskuksia. Ensisijaisesti on kysymys kuntien omistamista keskuksista, mutta samalla varaudutaan myös eräiden nuorisojärjestöjen ja muiden nuorisotyötä tekevien yhteisöjen keskusten sisällyttämiseen ohjelman piiriin. Asetuksella tultaisiin säätämään perusteista, joiden mukaan opetusministeriö hyväksyy valtakunnalliset leiri- ja kurssikeskukset.

20 §. Koska leiri- ja kurssikeskuksilla on osaksi myös kansainvälistä ja valtakunnallista käyttöä, on tärkeää, että niiden perustamiskustannuksiin myönnetään valtionavustusta. Avustamisessa sovelletaan tähän lakiin sisältyvää kuntien nuorisotiloja koskevaa avustusjärjestelmää.

21 §. Nuorisotoiminta, nuorisomatkailu ja leirikoulutoiminta tarvitsevat normaalia halvempia leiri- ja kurssikeskuspalveluja, koska nuorisojärjestöjen ja nuorten itsensä mahdollisuudet maksaa kaupalliseen tarjontaan perustuvia hintoja ovat pienet. Nuorten ulottuvissa olevan hintatason saavuttamiseksi on välttämätöntä tukea myös keskusten käyttökustannuksia. Tämä tuki kohdentuisi erikseen päätettävällä tavalla keskusten henkilökunnan palkkamenoihin ja käyttökustannuksiin.

22 §. Edellä esitellyn avustusjärjestelmän lisäksi tarvitaan määrärahoja kohdeavustuksiin muun

muassa sen vuoksi, että voitaisiin kokeilla uusia työmuotoja ja toteuttaa järjestöjen yhteisiä projekteja.

23 §. Nuorisotyöhön osoitetut valtionosuudet ja -avustukset sekä lainat on tähän saakka pääasiassa myönnetty veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Esityksen mukaan tätä käytäntöä tultaisiin jatkamaan.

25 §. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

26 §. Pykälä turvaa lain voimaantullessa nuorisotoimen viroissa olevien henkilöiden mahdollisuudet toimia edelleenkin näissä tai vastaavissa tehtävissä.

27 §. Lakiehdotuksessa on luovuttu nyt kumottavan lain sisältämästä vuokra-arvojärjestelmästä. Kunnat ovat kuitenkin rakentaessaan nuorisotiloja laatineet taloussuunnitelmansa siltä pohjalta, että näihin tiloihin saadaan vuosittain valtionosuus vuokra-arvon perusteella.

Tämän johdosta on tarkoitus suorittaa vuonna 1977 ja sen jälkeen rakennettuihin tai perusrannettuihin ja käyttöön otettuihin nuorisotiloihin valtionavustusta siten, että vuokra-arvon perusteella maksettavan valtionosuuden lakattua 31 päivänä joulukuuta 1985 maksetaan lakiehdotuksen mukaista valtionavustusta enintään yhdeksän käyttöönottovuotta seuraavan vuoden ajan.

Edellä mainittua valtionavustusta maksetaan myös sellaisiin tiloihin, joiden suunnitteluasiakirjat opetusministeriö on hyväksynyt ja joiden rakentaminen on aloitettu ennen vuoden 1986 alkua.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Nuorisotyölaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) nuorisotoiminnalla nuorten vapaata kansalaistoimintaa sekä muuta nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia edistävää vapaa-ajan toimintaa;

2) nuorisotyöllä sitä työtä, jolla luodaan edellytyksiä nuorisotoiminnalle; sekä

3) nuorisopolitiikalla yhteiskuntapolitiikan suuntaamista ja toteuttamista nuorten kasvu-, kehitys- ja toimeentuloedellytysten sekä vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta.

2 §

Nuorisotoiminnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa nuorisojärjestöt. Valtion ja kuntien tehtävänä on ensisijaisesti edellytysten luominen nuorisotoiminnalle.

3 §

Nuorisotyön yleinen johto ja valvonta sekä nuorisopolitiikan yhteensovittaminen valtion keskuksellinnossa kuuluvat opetusministeriölle. Opetusministeriön asiantuntijaelimenä tämän lain mukaisissa asioissa toimii valtion nuorisoneuvosto.

Läänin nuorisolautakunnan tehtävänä on toimia opetusministeriön ja lääninhallituksen asiantuntijaelimenä tämän lain mukaisissa asioissa.

2 luku

Kunnan nuorisotyön hallinto

4 §

Nuorisotyötä, nuorisotoimintaa ja nuorisopoli-

tiikkaan liittyviä yhteydenpitotehtäviä varten kunnassa on nuorisolautakunta.

Milloin sitä kunnan asukasluvun vähäisyyden takia on pidettävä perusteltuna, kunnanvaltuusto voi päättää, että tämän lain mukaisista tehtävistä huolehtii muu lautakunta tai kunnanhallitus. Mitä tässä laissa tai sen nojalla on säädetty nuorisolautakunnasta, sovelletaan tällöin vastaavasti edellä tarkoitettuun muuhun lautakuntaan tai kunnanhallitukseen.

Nuorisolautakunnan tehtävistä säädetään asetuksella.

5 §

Nuorisolautakuntaan kuuluu vähintään viisi jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Kaksikielisen kunnan nuorisolautakunnassa tulee olla edustus vähemmistönä olevasta kieliryhmästä.

6 §

Kunnan palveluksessa tulee olla nuorisotoimen tehtävien hoitamista varten yksi tai useampi viranhaltija. Virka voi olla pää- tai sivutoiminen taikka muuhun virkaan yhdistetty. Niillä viranhaltijoilla, joiden palkkaukseen suoritetaan valtionosuutta, tulee olla tehtävän edellyttämä pätevyys, josta säädetään asetuksella.

3 luku

Kunnille myönnettävät valtionosuudet

7 §

Kunnalle suoritetaan kullakin kalenterivuodelta valtionosuutta:

1) nuorisotoimenjohtajan, nuorisosihteerin ja nuorisoneuvoston virasta tai muuhun 6 §:ssä tar-

koitettuun nuorisotoimen sivutoimiseen tai yhdistettyyn virkaan kuuluvista nuorisotoimen tehtävistä aiheutuviin, kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 5 §:n 4 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin;

2) paikallisten nuorisoyhdistysten ja muun nuorisotoiminnan avustamisesta aiheutuviin kustannuksiin; sekä

3) muihin nuorisolautakunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Valtionosuutta ei suoriteta useamman kuin yhden 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun viranhaltijan palkkukseen kutakin alkavaa 6 000:ta kunnan edellisenä vuonna henkikirjoitettua asukasta kohden eikä yhteensä useamman kuin kymmenen viranhaltijan palkkukseen. Erityisistä syistä opetusministeriö voi myöntää valtionosuuden useammankin viranhaltijan palkkukseen.

Kaksikielisessä kunnassa valtionosuutta suoritetaan lisäksi yhden viranhaltijan palkkukseen vähemmistönä olevan kieliryhmän nuorisotoimintaa varten, jos tähän kieliryhmään kuuluvien edellisenä vuonna henkikirjoitettujen asukkaiden määrä kunnassa ylittää 3 000.

8 §

Valtionosuuden myöntäminen 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun uuden henkilökunnan palkkukseen tapahtuu valtion tulo- ja menoarvion rajoissa.

Edellä 7 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista kustannuksista voidaan valtionosuuden määräytymisen perusteena ottaa huomioon enintään valtioneuvoston vuosittain valtion tulo- ja menoarvion rajoissa vahvistama markkamäärä kutakin kunnassa edellisenä vuonna henkikirjoitettua asukasta kohden. Ennen kuin valtioneuvosto päättää tässä momentissa tarkoitettua markkamäärästä, sen on hankittava asiasta valtion nuorisoneuvoston lausunto.

Edellä 2 momentissa mainittua markkamäärää vahvistaessaan valtioneuvoston tulee samalla määrätä se markkamäärä, jota perusteena käytetään määrätään 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin myönnettävä valtionosuus.

Alle 4 000 asukkaan kunnan osalta otetaan 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä valtionosuuden määräytymisen perusteena huomioon kuten 4 000 asukkaan kunnan osalta.

9 §

Ehdoista, joilla 7 §:ssä tarkoitettut kustannuk-

set hyväksytään valtionosuuteen oikeuttaviksi, voi opetusministeriö antaa tarkemmat määräykset.

10 §

Valtionosuutta suoritetaan 7 §:ssä tarkoitettuihin kustannuksiin kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa (649/85) tarkoitetun kantokykyluokituksen mukaan seuraavasti:

Kantokykyluokka	Valtionosuus prosentteina
1	75
2	71
3	67
4	63
5	59
6	55
7	51
8	47
9	43
10	39

Valtionosuuksien ennakot suoritetaan huhtikuun ja marraskuun 20 päivään mennessä.

11 §

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa tarkoitettuna valtion asianomaisena viranomaisena toimii tämän lain säännöksiä sovellettaessa opetusministeriö. Mainitun lain 15 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu valtion asianomainen viranomainen on kuitenkin valtiovarainministeriö.

Siltä osin kuin tässä laissa ei ole toisin säädetty, noudatetaan, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa on säädetty.

4 luku

Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen vuosiaivustukset

12 §

Valtion tulo- ja menoarvioon otetaan vuosittain määräraha myönnettäväksi vuosiaivustuksina valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja niiden piirijärjestöille sekä valtakunnallisille nuorisotyön palvelujärjestöille.

Opetusministeriö hyväksyy ne järjestöt, jotka voivat tämän lain nojalla saada vuosiaivustusta.

13 §

Vuosiaivustus myönnetään 12 §:ssä tarkoitettui-

le järjestöille hakemusten perusteella markkamääräisenä.

Vuosjavustuksella voidaan kattaa enintään 85 prosenttia saajan kyseistä vuotta koskevan tilinpäätöksen osoittamista hyväksyttävistä menoista.

14 §

Vuosjavustusten myöntämisestä päättää valtioneuvosto opetusministeriön esittelystä. Valtion tulo- ja menoarvioon varattavaa määrärahaa ja avustusten jakoa koskevan esityksen opetusministeriölle tekee valtion nuorisoneuvosto.

5 luku

Nuorisotilojen perustamiskustannuksiin myöntävät valtionavustukset ja lainat

15 §

Kunnalle, kuntainliitolle sekä kunnan tai kuntainliiton määräämisvallassa olevalle osakeyhtiölle voidaan valtion tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta ja halpakorkoista lainaa nuorisotoimintaa varten tarpeellisten tilojen kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuihin perustamiskustannuksiin. Valtionavustusta ja lainaa ei kuitenkaan myönnetä nuorisotilalle tarpeellisen maa-alueen hankintakustannuksiin eikä kulutustarvikkeiden perusvarastojen hankinnasta aiheutuviin kustannuksiin. Opetusministeriö antaa tarkemmat määräykset siitä, mitä on pidettävä hyväksyttävinä perustamiskustannuksina.

Edellä 1 momentissa tarkoitettusta määrärahasta voidaan edellä luetelluille yhteisöille myöntää valtionavustusta myös nuorisobussin hankkimisesta ja varustamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

16 §

Edellä 15 §:ssä tarkoitettua valtionavustusta voidaan myöntää kohteen sijaintikunnan kanto-kykyluokan mukaisesti enintään 10 §:n 1 momentissa mainittua prosenttiosuutta vastaava määrä hyväksyttävistä perustamiskustannuksista. Opetusministeriö voi kuitenkin erityisistä syistä myöntää valtionavustusta enintään 90 prosenttia hyväksyttävistä perustamiskustannuksista.

17 §

Lainaa voidaan myöntää erillisenä tai avustuksen lisäksi. Avustuksen ja lainan määrä voi olla yhteensä enintään 75 prosenttia hyväksyttävistä

perustamiskustannuksista. Opetusministeriö voi kuitenkin erityisistä syistä myöntää valtionavustusta ja lainaa yhteismäärältään enintään 90 prosenttia hyväksyttävistä perustamiskustannuksista.

Laina on maksettava takaisin 15 vuoden kuluessa sen ensimmäisen erän nostamisesta valtioneuvoston tarkemmin määräämässä järjestyksessä. Takaisinmaksu alkaa kolmantena kalenterivuotena lainan ensimmäisen erän nostamisesta. Lainan korosta päättää valtioneuvosto.

18 §

Edellä 12 §:ssä tarkoitetuille järjestöille voidaan valtion tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta enintään 75 prosenttia järjestön omalle toiminnalle tarpeellisten toimisto- ja kokoustilojen rakentamisesta, hankkimisesta, perusparantamisesta ja varustamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

6 luku

Valtakunnallisten nuorison leiri- ja kurssikeskusten avustaminen

19 §

Valtakunnallisilla nuorison leiri- ja kurssikeskuksilla tarkoitetaan niitä kuntien, kuntainliittojen ja nuorisojärjestöjen sekä muiden nuorisotyötä tekevien yhteisöjen omistamia keskuksia, jotka täyttävät asetuksella säädettävät vaatimukset ja jotka opetusministeriö hyväksyy tämän lain pöytäkirjaan.

20 §

Edellä 19 §:ssä tarkoitetuille keskuksille opetusministeriö voi valtion tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta keskusten rakentamisesta, hankkimisesta, perusparantamisesta ja varustamisesta aiheutuviin perustamiskustannuksiin.

21 §

Opetusministeriö voi valtion tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta keskusten palveluksessa olevan tarvittavan henkilöstön palkkausmenoihin sekä muihin nuorisokäytöstä aiheutuviin hyväksyttäviin menoihin.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

22 §

Valtion tulo- ja menoarvioon otetaan vuosittain

tain määräraha, josta opetusministeriö voi myöntää kohdeavustusta nuorisotutkimusta, kansainvälistä nuorisoyhteistyötä, nuorison taideharrastusten edistämistä sekä valtakunnallisia tapahtumia ja hankkeita sekä uusien työmuotojen kokeilua varten.

23 §

Tässä laissa tarkoitetut valtionosuudet ja -avustukset sekä lainat suoritetaan ensisijaisesti niistä määrärahoista, jotka valtion tulo- ja menoarviossa on osoitettu veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista käytettäväksi nuorisonkasvatustyön tukemiseen.

24 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

8 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

25 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Tällä lailla kumotaan kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta 21 päivänä tammikuuta 1972 annettu laki (117/72) ja valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta 29 päivänä joulukuuta 1973 annettu laki (1035/73) niihin myöhemmin tehdyine muutoksineen.

26 §

Henkilö, joka tämän lain voimaan tullessa on kunnan nuorisotoimenjohtajan, nuorisosihteerin tai nuorisoneuvoston virassa tai mainitunlaista virkaa vastaavassa muussa kunnan nuorisotoimen virassa taikka vastaavassa valtion virassa tai toimessa, katsotaan sen estämättä, mitä asetuksella säädetään virkojen kelpoisuusehdoista, edelleen siihen virkaan ja muihin vastaaviin virkoihin kelpoiseksi, ja hänen palkkauksestaan aiheutuvat kustannuksiin voidaan lukea valtionosuuteen oikeuttaviksi.

27 §

Sen estämättä, mitä edellä on säädetty, kunta on oikeutettu saamaan valtionavustusta sellaisiin vuonna 1977 ja sen jälkeen rakennettuihin tai perusparannettuihin ja käyttöön otettuihin nuorisotiloihin, joille on kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta annetun lain 5 §:n perusteella vahvistettu vuokra-arvo.

Valtionosuutta suoritetaan vuoden 1986 alusta vuokra-arvojärjestelmän mukaisesta pääomakorvauksesta edellä 1 momentissa mainitun lain 5 §:n 2 momentin mukaisesti. Valtionosuutta maksetaan kunnalle tilojen käyttöönottovuotta seuraavien yhdeksän vuoden ajan.

Edellä 1 momentissa säädettyä avustusjärjestelmää sovelletaan myös sellaisiin nuorisotiloihin, joiden suunnitteluasiakirjat opetusministeriö on hyväksynyt ja joiden rakentaminen on aloitettu ennen vuoden 1986 alkua.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1985

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri *Kaarina Suonio*

